

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Taideyliopisto kiittää mahdollisuudesta kommentoida Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotista suunnitelmaa.

Taideyliopisto esittää, että suunnitelma tunnistaisi nykyistä laajemmin luovien ja taidealojen merkityksen T&K-rahoituksessa.

Luovilla ja taidealoilla on merkittävää uusia ideoita synnyttävää potentiaalia aineettoman arvонуonin ja tuottavuuden kasvattamisessa. Samalla voidaan tukea elinkeinorakenteen muutosta. Luovien, kaupallisten ja teknologiaalojen osajia tulisi saattaa päämäärätietoisesti yhteen uudenlaisten konseptien synnyttämiseksi.

Suunnitelma on nykyisellään laadittu vahvasti teollisuuden alojen näkökulmasta. TKI-politiikka sekä Suomessa että EU:n tasolla on teknologiapainotteinen ja innovaatiot on ymmärretty kapeasti teknistaloudellisiksi. Suuret yhteiskunnalliset ongelmat kuitenkin liittyvät ihmisiin ja ihmisten toimintaan, eikä näiden ongelmien ratkaisemiseen riitä ainoastaan teknologioiden kehittäminen tai uusien tuotteiden luominen, vaan lisäksi tarvitaan luovia lähestymistapoja tuomaan uutta osaamista ja näkökulmia innovaatioekosysteemiin. Olisi tärkeää, että suunnitelma tunnistaa Suomen elinkeinorakenteen uudistumistarpeen.

TKI-järjestelmän ja rahoitusinstrumenttien tulisi huomioida nykyistä vahvemmin luovien ja taidealojen potentiaali sosiaalisten ja kulttuuristen innovaatioiden kehittäjänä. Taidealojen tuottamat epäsuorat vaikutukset yhteiskunnalliseen hyvinvointiin ja sivistykseen tarjoavat maaperää taloudelliselle toiminnalle ja kasvulle, vaikka niiden tuotokset eivät välttämättä ole aineellisia hyödykkeitä. Luovilla aloilla on keskeinen rooli kestävien ja inhimillisesti merkityksellisten aineettomien sisältöjen ja palveluiden tuottamisessa.

Suunnitelmassa esitetty toimialaneutraaliuden ajatus ei toteudu läpi suunnitelman. Taideyliopisto odottaa suunnitelman huomioivan paremmin myös sellaiset vaikutukset, jotka voivat olla vaikeasti mitattavissa, mutta jotka ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä. Viheliäisten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaiseminen vaatii laaja-alaista sektorirajat ylittävää yhteistyötä, jossa kaikkien alojen innovaatiopotentiaali pääsee käyttöön.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Organisaatiossa on tunnistettu tarve yritysyhteistyön lisäämiselle. Toivomme tulevien rahoitusinstrumenttien tukevan nykyistä laaja-alaisemmin luovien ja taidealojen tutkimustoiminnan ja yritysten välistä yhteistyötä sekä näiden alojen yrittäjien mahdollisuuksia osallistua T&K-toimintaan.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Kiitämme suunnitelman esitystä suunnata Business Finlandin rahoitusta taiteen ja kulttuurin aloilta syntyvien, tutkimuspohjaisten innovaatioiden kaupallistamiseksi. Jaamme näkemyksen, että kulttuurin tulisi olla yksi Business Finlandin rahoituksen strategisista painopisteistä.

Suunnitelmassa tulee huomioida luovien ja taidealojen erilaiset lähtökohdat yritysyhteistöhön verrattuna teknologiapainotteisiin tutkimusaloihin. Luovien ja taidealojen tutkimuksen tulosten kaupallistaminen edellyttää erilaista lähestymistapaa ja yhteistyötä eri alojen toimijoiden kanssa.

Onkin varmistettava, että Business Finlandin rahoitusinstrumentit ja haut mahdollistavat myös sellaisten tutkimusalojen ja toimijoiden osallistumisen, joilla on entuudestaan vain vähän tai ei ollenkaan yritysyhteistyötä. Rahoitusinstrumenttien kehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomioita siihen, että yritykset eivät tulisi vain lähialoilta, vaan yhteen tuotaisiin myös esimerkiksi taiteen tutkijoita ja teknologiayrityksiä. Samalla tulisi tunnistaa kasvupotentiaalia omaavia kulttuurialan yrityksiä ja mahdollisuuksia kehittää niiden liiketoimintaa.

Luovat ja taidealat tarvitsevat erilaisia kannustimia yritysyhteistyöhön kuin STEM-alat (luonnontieteet, tekniikka, insinööritieteet ja matematiikka). Kannatamme Vaikuttavuussäätiön (2023) selvityksessä ehdotettua ratkaisua, jossa yritysyhteistyöhön rohkaisevia rahoitushakuja suunnataan erityisesti SHAPE-tieteenaloille (yhteiskuntatieteet, humanistiset tieteet ja taiteet ihmisten ja talouden hyväksi). Rahoitushakuja tulisi korvamerkitä SHAPE-aloille ja SHAPE- ja STEM-alojen yhteistyölle. (<https://www.vaikuttavuussaatio.fi/stateofshape/#>)

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Kilpaillun rahoituksen muotojen tulisi mahdollistaa riittävän laaja-alaisesti myös luovien ja taidealojen pienyritysten osallistuminen. Kulttuurialojen pientoimijoilla ei ole mahdollisuutta lähteä itse rahoittamaan TKI-toimintaa.

Luovilla ja taidealoilla T&K-resurssia kannattaisi suunnata myös tutkimuspohjaiseen hautomotoimintaan, joka synnyttää uusia pk- ja kasvuyrityksiä.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

Kilpaillun rahoituksen lisäksi yliopiston perusrahoituksella on merkittävä rooli T&K-toiminnan turvaamisessa. Tulevissa toimissa tuleekin varmistaa yliopistojen perusrahoituksen riittävä taso. Kilpailtu tutkimusrahoitus kertyy usein samoille tutkijoille aikaisempien onnistumisten perusteella. Tämän seurauksena uusille avauksille ei välttämättä riitä kapasiteettia. Tutkimusta on pystyttävä tekemään myös perusrahoituksen puitteissa.

On hyvä tunnistaa rahoituksen jaon ohjausvaikutus sektorirajat ylittävän yhteistyön rakentumisessa. Esimerkiksi pian käynnistyvissä tohtorikoulutuspiloteissa rahoitusta ohjattiin kapea-alaisesti niille tutkimusaloille, joille yritys-yhteistyö on jo luonteenomaista ja jätettiin luovat ja taidealat rahoituksen ulkopuolelle. Tulevissa toimenpiteissä tuleekin varmistaa, että T&K-potentiaalia hyödynnetään täysipainoisesti mahdollistaen kaikkien alojen osallisuus.

Yritysten T&K-tukeen tulee liittää velvoite tohtorin tutkinnon suorittaneiden henkilöiden riittävästä määrästä yrityksessä. Suomen T&K-työmarkkinoilla yritysten innovaatiokyky jää kapeaksi, koska nykyisessä yritys-kulttuurissa ei tunnisteta luovien ja taidealan potentiaalia.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Esitys T&K-rahoituksen kohdistamisesta kansainvälisesti korkeatasoisten ja yhteiskäyttöisten tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien tason säilyttämiseksi ainoastaan vahvuusaloilla (s. 19) on yksi esimerkki siitä, että suunnitelmassa aikaisemmin mainittu toimialaneutraaliuden ajatus (s. 10) ei läpäise koko suunnitelmaa.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- **EU:n T&K-yhteistyö**
- **Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö**

Gloaalien haasteiden ratkaisemiseen tarvitaan luovien ja taidealojen tutkijakoulutuksen saaneita osaajia tutkijoiksi, kehittäjiksi ja asiantuntijoiksi kansainväliseen yhteistyöhön. Luovien ja taidealojen tutkimuksen resursointi on siten nähtävä osana T&K-panostuksia kansainvälisessä yhteistyössä.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Arvostamme tässä osiossa esiintyvää huomiota, jonka mukaisesti humanististen, yhteiskuntatieteellisten ja luovien alojen merkitys teknologioiden ja innovaatioiden kehittämisessä ja käyttöönotossa tulisi olla arkipäivää erityisesti isoja yhteiskunnallisia haasteita ratkottaessa.

Taideyliopisto näkee aineettoman arvon lisäämisen ja kulttuurin muutoksen yhtenä Suomen tulevaisuuden menestystekijänä.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

Sosiaalisten ja kulttuuristen innovaatioiden tuotto realisoituu pitkällä aikajänteellä, esimerkiksi hyvinvoinnin, kulttuurisen pääoman tai henkisen resilienssin lisääntymisenä.

Kannustamme sellaisten mittareiden kehittämiseen, jotka huomioivat myös sellaisen tuottavuuden, jonka todentaminen lyhyellä aikajänteellä on haastavaa.

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

TKI-toimintaympäristö luovilla ja taidealoilla on vielä kehittymässä osana yhteiskunnallista muutosta. Eri tutkimusaloja ei tulisi vertailla keskenään samoilla mittareilla, vaan tarkastella kehitystä alakohtaisesti.

Luovilla ja taidealoilla on annettavaa myös tekoäly- ja digitalisaatiokysymyksiin johtuen niiden vaikutuksista kulttuuriin ja ihmiskuntaan. Digitaalisia sisältöjä tulisi kehittää käyttäjänsä kannalta merkitykselliseen ja hyvää elämää ja yhteiskuntakehitystä tukevaan suuntaan.

Kiviharju Katja
Taideyliopisto